

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

JÁN MAZÁK

13 päivänä joulukuuta 2007¹

1. Nyt esillä oleva ennakkoratkaisupyyntö on ensimmäinen sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26.6.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY (jäljempänä direktiivi)² tulkintaan liittyvä ennakkoratkaisupyyntö.

4. Pääasian oikeudenkäynnissä esillä oleva verkko sijaitsee Leipzig/Hallen lentoasemalla, ja sitä ylläpitää lentoasematoimintaa harjoittava yritys omien energiantarpeidensa ja 93 muun lentoasema-alueelle sijoittautuneen yrityksen energiantarpeiden täyttämiseksi.

2. Säännös, jota yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan, on direktiivin 20 artiklan 1 kohta, joka koskee kolmansien osapuolten vapaata pääsyä sähkön siirto- ja jakeluverkkoihin.

I Asiaa koskeva lainsäädäntö*A Yhteisön lainsäädäntö*

3. Ennakkoratkaisukysymyksen taustalla on se, että Saksan lainsäädännön nojalla muun muassa kolmannen osapuolen verkkoon pääsyä koskevaa periaatetta ei tietyin edellytyksin sovelleta energiantoimitusverkkoihin, jotka sijaitsevat kokonaan yritysalueella (niin sanottu yritysverkko tai "Betriebsnetze").

5. Direktiivin 2 artikla sisältää seuraavat määritelmät:

"5. 'jakelulla' [tarkoitetaan] sähkön siirtämistä suur-, keski- ja pienjännitteisissä jakeluverkoissa asiakkaille, mutta ei sähkön toimitusta;

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – EUVL 2003, L 176, s. 37.

6. 'jakeluverkonhaltijalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on vastuussa jakeluverkon käytöstä, ylläpidosta ja tarvittaessa kehittämisestä tietyllä alueella, sen mahdollisista yhteyksistä muihin verkkoihin sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset sähkön jakeluvaatimukset pitkällä aikavälillä; – –

6. Direktiivin 3 artiklan 8 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta 6, 7, 20 ja 22 artiklan säännöksiä sikäli kuin niiden soveltaminen oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estäisi sähköalan yrityksiä täyttämästä niille yleisen taloudellisen edun nimissä asetettuja velvoitteita ja sikäli kuin sillä ei vaikuteta kaupan kehitykseen tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa. Yhteisön intresseihin kuuluu tämän direktiivin ja perustamissopimuksen 86 artiklan mukaisesti muun muassa kilpailu vaatimukset täyttävistä asiakkaista."

26. 'pienellä erillisellä verkolla' mitä tahansa verkkoa, jossa kulutus oli alle 3 000 gigawattituntia vuonna 1996 ja jossa alle 5 prosenttia vuosikulutuksesta on peräisin yhteyksistä toisiin verkkoihin;

7. Direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jakeluverkonhaltijoiden nimeäminen

27. 'erittäin pienellä erillisellä verkolla' mitä tahansa verkkoa, jossa kulutus oli vuonna 1996 alle 500 gigawattituntia ja jota ei ole liitetty muihin verkkoihin; – –."

Jäsenvaltioiden on nimettävä tai vaadittava jakeluverkon omistavia tai niistä vastuussa olevia yrityksiä nimeämään jäsenvaltioiden määrittelemäksi ajaksi tehokkuuden ja taloudellisen tasapainon huomioon ottaen yksi tai useampi jakeluverkonhaltija. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jakeluverkonhaltijat toimivat 14–16 artiklan mukaisesti."

8. Direktiivin 20 artiklassa säädetään B *Kansallinen lainsäädäntö* seuraavaa:

”Kolmannen osapuolen pääsy verkkoon

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten päästämiseksi siirto- ja jakeluverkkoihin luodaan järjestelmä, jossa käytetään julkaistuja tariffeja, jota voidaan soveltaa kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin ja jota sovelletaan puolueettomasti ja harjoittamatta syrjintää verkon käyttäjien välillä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 23 artiklan mukaisesti hyväksytään nämä tariffit tai niiden laskentamenetelmät ennen niiden voimaantuloa ja että tariffit ja, jos ainoastaan menetelmät hyväksytään, menetelmät julkaistaan ennen niiden voimaantuloa.

2. Siirto- tai jakeluverkonhaltija voi evätä verkkoon pääsyn, jos verkon kapasiteetti ei ole riittävä. Epäämislle on esitettävä asianmukaiset perustelut ottaen erityisesti huomioon 3 artiklan säännökset. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun verkkoon pääsy evätään, siirto- tai jakeluverkonhaltija antaa tarvittaessa tietoja toimenpiteistä, joita verkon vahvistaminen edellyttäisi. Tietoja pyytävältä osapuolelta voidaan periä kohtuullinen maksu, jossa on otettu huomioon tietojen antamisesta aiheutuvat kustannukset.”

9. Direktiivi 2003/54 on saatettu osaksi Saksan kansallista lainsäädäntöä lähinnä sähkö- ja kaasutoimituksia koskevalla lailla (Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung), jota kutsutaan myös nimellä Energiewirtschaftsgesetz (jäljempänä EnWG).

10. EnWG:n 3 §:n (Käsitteiden määrittely) 17 momentissa säädetään seuraavaa:

”Yleistä energiantoimitusta palvelevat energiantoimitusverkot [ovat] energiantoimitusverkkoja, jotka palvelevat energianjakelua kolmansille osapuolille ja joita ei kokonsa puolesta ole alun perin suunniteltu ainoastaan tiettyjen, jo verkon perustamisen yhteydessä määritettyjen tai määritettävissä olevien loppukäyttäjien energiantoimituksia varten vaan jotka ovat lähtökohtaisesti avoimia kaikille loppukäyttäjille tehtäviä energiantoimituksia varten.”

11. EnWG:n 20 §:ssä vahvistetaan kolmansien osapuolten pääsyä energiantoimitusverkkoihin koskeva periaate seuraavasti:

”Pääsy energiantoimitusverkkoihin

1) Energiantoimitusverkkojen haltijoiden on asiallisesti perusteltujen kriteerien mukaisesti ja syrjimättä myönnettävä kaikille pääsy verkkoon, ja niiden on julkaistava tämän verkkoon pääsyn ehdot, mallisopimukset mukaan lukien, sekä siitä veloitettavat maksut Internetissä. Niiden on toimittava yhteistyössä siinä laajuudessa, joka on tarpeen tehokkaan verkkoon pääsyn varmistamiseksi. – –

2) Energiantoimitusverkkojen haltijat voivat evätä 1 momentissa tarkoitetun verkkoon pääsyn sikäli kuin ne osoittavat, että verkkoon pääsyn myöntäminen ei olisi niille mahdollista tai kohtuullista yritystoimintaan liittyvien tai muiden syiden takia 1 §:n mukaiset tavoitteet huomioon ottaen. – –”

12. EnWG:n 21 §:ssä esitetään ”Verkkoon pääsyn ehdot ja siitä veloitettavat maksut” ja säädetään seuraavaa:

”1) Verkkoon pääsyn ehtojen ja siitä veloitettavien maksujen on oltava kohtuullisia, syrjimättömiä ja läpinäkyviä, eivätkä ne saa olla epäedullisempia kuin ne ehdot ja maksut, joita energiantoimitusverkkojen haltijat vastaavanlaisissa tapauksissa soveltavat palveluihin oman yrityksensä sisällä tai niihin omistussuhteessa oleviin yrityksiin tai osakkuusyrittäisiin ja jotka ne tosiasiallisesti tai laskennallisesti laskuttavat. – –”

13. EnWG:n 110 §:n 1 momentti koskee nimenomaisesti ”kohdeverkoja” (Objekt-netze). Siinä säädetään seuraavaa:

”Tämän lain 2 ja 3 osaa sekä 4, 52 ja 92 §:ää ei sovelleta niiden energiantoimitusverkkojen ylläpitoon, jotka

1. sijaitsevat alueellisesti yhteenkuuluvalla yritysalueella ja palvelevat pääasiassa energian kuljetusta oman yrityksen

sisällä tai 3 §:n 38 momentissa tarkoitettuun omistussuhteessa olevaan yritykseen,³

3. sijaitsevat alueella, joka kuuluu alueellisesti kiinteästi yhteen, ja joilla pääasiallisesti huolehditaan energiantoimituksesta omiin tarpeisiin,⁵

2. sijaitsevat alueellisesti yhteenkuuluvalla yksityisalueella ja palvelevat verkon haltijaa tai sen toimeksisaajaa siinä, että ne yhteisen ensisijaisen liiketoiminnallisen tavoitteen mukaisesti,

a) joka ylittää pelkän vuokrasuhteen ja

sikäli kuin energiantoimitusverkko ei palvele 3 §:n 17 momentissa tarkoitettua yleistä energiantoimitusta ja kohdeverkon haltijalla tai sen toimeksisaajalla on oma tekninen ja taloudellinen suoritusvalmius varmistaa pysyvästi verkkotoiminnan harjoittaminen tämän lain säännösten mukaisesti.”

b) joka vaikeutuisi kohtuuttomasti, jos tämän momentin alussa mainittuja säännöksiä sovellettaisiin,

huolehtivat energiantoimituksesta määriteltävissä oleville loppukäyttäjille⁴ tai

14. Jos kohdeverkko täyttää EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 tai 2 tai 3 kohdassa vahvistetut kriteerit, useita EnWG:n säännöksiä, muun muassa kolmannen osapuolen verkkoon pääsyä koskevia säännöksiä, ei sovelleta.

3 – Näitä kutsutaan ”yritysverkoiksi” (Betriebsnetze).

4 – Näitä kutsutaan ”palveluverkoiksi” (Dienstleistungsnetze).

5 – Näitä kutsutaan ”omia tarpeita varten oleviksi toimitusverkoiksi” (Eigenversorgungsnetze).

II Tosiseikat, pääasian käsittelyn vaiheet ja ennakkoratkaisukysymys

15. Flughafen Leipzig/Halle GmbH (jäljempänä FLH) harjoittaa lentoasematoimintaa Leipzig/Hallen lentoasemalla. Tähän liittyen se ylläpitää energiantoimitusverkkoa, jonka kautta sille sekä 93 muulle lentoasema-alueelle sijoittautuneelle yritykselle toimitetaan sähköä. Vuonna 2004 tämän verkon kautta kulutetun energian kokonaismäärä oli noin 22 200 MWh; FLH kulutti tästä määrästä itse 85,4 prosenttia, ja noin 3 800 MWh eli 14,6 prosenttia luovutettiin muille lentoasema-alueelle sijoittautuneille yrityksille.

16. citiworks AG (jäljempänä citiworks), joka on energiantoimitusalalla toimiva yritys, on vuoden 2004 alusta lähtien toimittanut sähköenergiaa Leipzig/Hallen lentoasemalla sijaitsevalle DFS Deutsche Flugsicherung GmbH:n toimipisteelle.

17. Osavaltion sääntelyviranomaisen Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und Arbeit als Landesregulierungsbehörde (jäljempänä Staatsministerium) teki FLH:n esittämän vaatimuksen johdosta 12.7.2006 päätöksen, jossa todettiin, että energiantoimitusverkko, jota FLH ylläpitää Leipzig/

Hallen lentoasemalla, oli EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 alakohdan ja 2 momentissa asetetut edellytykset täyttävä kohdeverkko.

18. citiworks riitautti tämän päätöksen Oberlandesgericht Dresdenissä sillä perusteella, että päätös estäisi sen mielestä kolmansien osapuolten, kuten citiworksin, pääsyn FLH:n Leipzig/Hallen lentoasemalla ylläpitämään verkkoon, jotta ne voisivat toimittaa energiaa lentoasema-alueelle sijoittautuneille asiakkailleen.

19. Oberlandesgericht katsoi, että koska EnWG:n asiaa koskevien säännösten noudattamisesta ei aiheutuisi kohtuuttomia hankaluuksia FLH:lle, kyseessä olevaa verkkoa ei voitu pitää EnWG:n 110 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna palveluverkkona. Verkko täyttää kuitenkin EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdassa asetetut edellytykset, ja se voitiin näin ollen luokitella niin sanotuksi yritysverkoksi, jolloin siihen ei sovellettaisi muun muassa kolmannen osapuolen verkkoon pääsyä koskevia EnWG:n säännöksiä. citiworksin valitus oli Oberlandesgerichtin mukaan näin ollen kansallisen oikeuden perusteella lähtökohtaisesti perusteeton. Oberlandesgericht epäili kuitenkin sitä, oliko EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta yhteensopeltuva direktiivin 2003/54/20 artiklan 1 kohdassa asetettujen edellytysten kanssa.

20. Näin ollen Oberlandesgericht Dresdenin (Saksa) kilpailuasioita käsittelevä jaosto päätti 17.10.2006 tekemällään välipäätöksellä, joka saapui yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 24.10.2006, lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

22. Suullinen käsittely pidettiin 20.9.2007.

IV Osapuolten pääasialliset perustelut

”Onko 7.7.2005 annetun Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung -nimisen lain (Energiewirtschaftsgesetz, sähkö- ja kaasutoimituksia koskeva laki, jäljempänä EnWG) 110 §:n 1 momentin 1 kohta yhteensoveltuva Euroopan parlamentin ja neuvoston 26.6.2003 antaman direktiivin 2003/54/EY 20 artiklan 1 kohdan kanssa myös siltä osin kuin yleisiä verkkoon pääsyä koskevia säännöksiä (EnWG 20–28 a §) ei EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdassa asetettujen edellytysten täyttyessä sovelleta niin sanottuun yritysverkkoon silloinkaan, kun vapaasta verkkoon pääsystä ei aiheudu kohtuuttomia hankaluuksia?”

A citiworks

23. citiworks väittää, ettei EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta ole yhteensoveltuva direktiivin 20 artiklan kanssa.

24. citiworks huomauttaa, että yksi direktiivin päätavoitteista on taata energiantoimittajille pääsy koko energiantoimitusverkkoon sen varmistamiseksi, että asiakkaat voivat vapaasti valita energiantoimittajansa. citiworksin mukaan EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta on kuitenkin ristiriidassa verkkoon pääsyn takaamista koskevan velvoitteen kanssa.

III Oikeudenkäynti yhteisöjen tuomioistuimessa

21. citiworks, Staatsministerium osavaltion sääntelyviranomaisena, FLH, komissio sekä Saksan, Puolan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat esittäneet yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa.

25. citiworks toteaa, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohtaan perustuva poikkeus on käytännössä automaattinen. Useimpien liittovaltion ja osavaltion toimivaltaisten sääntelyviranomaisten mukaan EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan suoraan, kun

siinä asetetut edellytykset täyttyvät. Useat verkonhaltijat ovat pyytäneet sen toteamista, että säännöstä sovelletaan niiden verkkoihin, kun taas toiset verkonhaltijat olettavat täyttävänsä säännöksessä asetetut edellytykset eivätkä edes ole pyytäneet asian toteamista erikseen.

26. citiworks katsoo lisäksi, että direktiivissä ei millään tavoin anneta jäsenvaltioille mahdollisuutta päättää vapaasti siitä, missä tilanteessa ne voivat poiketa vapaata verkkoon pääsyä koskevasta periaatteesta.

27. Direktiivin 26 artiklassa säädettyllä pienillä erillisillä verkkoja koskevalla poikkeuksella ei citiworksin mielestä voida perustella EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan kaltaista säännöstä, koska Saksa ei ole esittänyt komissiolle pyyntöä poikkeuksen soveltamisesta ja koska kansallisen säännöksen kattamat verkot eivät ole direktiivin 2 artiklan 26 ja 27 alakohdassa tarkoitettuja pieniä tai erittäin pieniä erillisiä verkkoja.

28. citiworks katsoo, että direktiivistä ei voida johtaa kolmannen osapuolen verkkoon pääsyä koskevasta veloitteesta tehtävää rakenteellisiin syihin perustuvaa yleistä poikkeusta. Vaikka voi olla totta, että kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien veloitteiden noudattamisesta koituu kohtuuttomia hankaluuksia pienille verkoille, tämä ei citiworksin mukaan kuitenkaan voi

olla perusteena yleiselle ja automaattiselle poikkeukselle, jollainen sisältyy EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohtaan.

B FLH

29. FLH väittää ensinnäkin, että ennakkoratkaisukysymys on jätettävä tutkimatta siksi, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetty kysymys on hypoteettinen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa kysymyksensä todellakin EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan sanamuotoon, jota ei tosiasiaassa ole sellaisenaan olemassa. Kysymykseen vastauksella ei FLH:n mielestä lisäksi ole merkitystä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan riita-asian ratkaisun kannalta.

30. Asiakysymyksestä FLH väittää, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta on yhteensopeltuva yhteisön oikeuden kanssa. Kyseessä olevan säännöksen kattamat verkot ovat yritysten omaa energiankulutustaan varten perustamia sisäisiä verkkoja, eivätkä ne vaikuta kilpailuun. Näin ollen verkot eivät FLH:n mielestä kuulu direktiivin soveltamisalaan.

31. Tästä on FLH:n mielestä osoituksena se, että kyseessä olevan verkon kulutus on huomattavasti pienempi kuin ”erittäin pienen erillisen verkon” kulutus sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2 artiklan 27 alakohdassa.⁶ Tällaisen verkon sulkeminen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ei näin ollen todennäköisesti saa aikaan kilpailun merkittävää vääristymistä energian sisämarkkinoilla.

34. Edellä esitetyn perusteella EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta on FLH:n mielestä yhteensoveltuva direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

C Staatsministerium

32. FLH katsoo, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta ilmentää ainoastaan Saksan lainsäätäjällä direktiivin täytäntöönpanovaiheessa ollutta harkintavaltaa. Direktiivin 3 artiklan 8 kohdassa, 13 artiklassa, 15 artiklan 2 kohdan d alakohdassa, 15 artiklan 2 kohdan viimeisessä lauseessa ja 20 artiklan 1 kohdassa nimittäin säädetään useista mahdollisuuksista poiketa verkon eriyttämistä sekä verkkoon liittämistä ja pääsyä koskevista säännöksistä.

35. Staatsministerium väittää, että nyt esillä oleva verkko, johon voidaan soveltaa poikkeusta EnWG:n 110 §:n 1 momentin nojalla, ei ole sen paremmin direktiivissä tarkoitettu siirtoverkko kuin jakeluverkkokaan vaan verkko, jonka päätarkoituksena on toimittaa energiaa FLH:n omaa kulutusta varten. Tästä syystä verkko ei sen mielestä kuulu direktiivin soveltamisalaan, eikä siihen sovelleta direktiivin säännösten mukaista velvoitetta taata kolmansien osapuolten pääsyä tuohon verkkoon.

33. FLH korostaa olevansa yritys, joka tarjoaa direktiivin 3 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuun yleiseen taloudelliseen etuun liittyviä palveluja, sen sijaan, että se olisi pelkkä energianjakelusta vastaava yritys. Sen velvoitteena on harjoittaa lentoasematoimintaa. Tästä syystä sen ylläpitämä omia tarpeita varten oleva toimitusverkko ei ole direktiivissä tarkoitettu jakeluverkko.

36. Staatsministerium katsoo lisäksi, ettei FLH:ta voida pitää direktiivin 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettuna jakeluverkonhaltijana siksi, että sen päätavoitteena on harjoittaa lentoasematoimintaa eikä se näin ollen voi noudattaa täysimääräisesti jakeluverkonhaltijalle asetettuja velvoitteita.

6 – ”Erittäin pieni erillinen verkko” on verkko, jossa kulutus oli vuonna 1996 alle 500 gigawattituntia. Kyseessä olevan verkon vuoden 1996 kulutus ei ole tiedossa, mutta asiakirja-aineistosta ilmenee, että se vaihteli 19 ja 23 gigawattitunnin välillä vuosina 2000–2007.

37. Tästä syystä Staatsministerium katsoo, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta

koskee ainoastaan niitä verkkoja, jotka eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan, ja että se on yhteensopeltava direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

energiatoimittajansa. Asiakasverkon tapauksessa tällaisia kolmansia osapuolia ei kuitenkaan ole. Siksi energiamarkkinoiden vapauttamista koskevia sääntöjä sovelletaan ainoastaan verkkoihin, joiden toimintaan kolmannet osapuolet voivat osallistua.

D Saksan hallitus

38. Saksan hallitus väittää, että direktiivin systemaattisen ja teleologisen tulkinnan mukaan asiakasverkot eivät kuulu sen soveltamisalaan. Asiakasverkko on loppuasiakkaan sähköntoimitusverkko, joka käsittää myös näiden asiakkaiden perustamia verkkoja ja joka toimittaa energiaa suljetussa verkossa.

39. Direktiivin 2 artiklan 6 alakohtaan sisältyvästä jakeluverkonhaltijaa koskevasta määritelmästä ja 14 artiklassa esitetyistä jakeluverkonhaltijoiden velvoitteista käy Saksan hallituksen mukaan selvästi ilmi, että direktiivi koskee ainoastaan yrityksiä, jotka ylläpitävät jakeluverkkoja, joiden tarkoituksena on toimittaa energiaa yleisölle, ja etteivät asiakasverkot kuulu näihin.

40. Energiamarkkinoiden vapauttamista sääntelevien oikeussääntöjen tarkoituksena on Saksan hallituksen mukaan lisäksi taata kolmansille osapuolille oikeus valita vapaasti

41. Vaikka tietyt verkot toimittavat energiaa useille asiakkaana toimiville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille, niitä on Saksan hallituksen mukaan pidettävä asiakasverkkoina, jos näitä asiakkaita ei voida tosiasiallisesti pitää kolmansina osapuolina. Näin on sellaisten osapuolten tapauksessa, jotka ovat mahdollisen tosiasiallisen tai oikeudellisen tilanteen johdosta asiakasverkonhaltijan ”energiatoimitusyhteisön” osakkuusyrityksiä. Saksan hallitus katsoo, että koska nämä asiakkaat eivät ole tosiasiallisia kolmansia osapuolia suhteessa verkonhaltijaan, niiden oikeutta valita vapaasti energiantoimittajansa ei ole tarpeen taata eikä niihin sovelleta energiamarkkinoiden vapauttamista koskevia sääntöjä.

42. EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoituksena on Saksan hallituksen mukaan sulkea juuri tällaiset verkot, joiden toimintaan ei osallistu tosiasiallisia kolmansia osapuolia, kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevan velvoitteen ulkopuolelle. Näin ollen EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta on yhteensopeltava direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

E Puolan hallitus

43. Puolan hallitus katsoo, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta ei ole yhteensoveltuva direktiivin kanssa.

44. Puolan hallitus huomauttaa, että etenkin direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleesta ja 3 artiklan 8 kohdasta käy ilmi, että jäsenvaltiot voivat soveltaa poikkeusta kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevaan periaatteeseen, mutta ne eivät voi säätää yleisestä poikkeuksesta.

45. Direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleessa viitataan Puolan hallituksen mukaan selvästi siihen, että pienten verkonhaltijoiden vapauttaminen kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevasta velvoitteesta edellyttää suhteettoman taloudellisen ja hallinnollisen taakan olemassaoloa. On todennäköistä, että direktiivissä asetettujen hallinnollisten edellytysten noudattamisesta koituu pienille verkonhaltijoille enemmän hankaluuksia ja niiden on vaikeampi kattaa noudattamisesta aiheutuvat kustannukset, kun otetaan huomioon kyseessä olevien verkkojen myymän sähkön vähäinen määrä. Nyt esillä olevassa asiassa siirtoverkonhaltija on Puolan hallituksen mukaan lisäksi velvollinen myötävaikuttamaan toimitusvarmuuden turvaamiseen.

46. Puolan hallitus kuitenkin katsoo, että ennen kuin pienen verkon haltija voidaan

vapauttaa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista, on välttämätöntä tutkia, aiheutuuko velvoitteiden täyttämistä suhteettomia kustannuksia. Tätä tarkoitusta varten toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tehtävä verkonhaltijan tilanteesta kattava taloudellinen selvitys, jossa otetaan huomioon tarve turvata toimitusvarmuus verkonhaltijan loppuasiakkaille.

47. Puolan hallitus katsoo, että kansallisen lainsäädännön säännös, kuten EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta, jossa sallitaan pienten jakeluverkonhaltijoiden vapauttaminen kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista silloinkin, kun velvoitteiden noudattamisesta ei aiheutuisi kohtuuttomia vaikeuksia kyseessä olevalle verkonhaltijalle, on näin ollen ristiriidassa direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

F Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus

48. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että kyseessä oleva kansallinen säännös on yhteensoveltuva direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

49. Se muistuttaa, että yksi direktiivin päätavoitteista oli varmistaa vapaa kilpailu ja että se kohdistettiin erityisesti monopoliasemassa tai lähes monopoliasemassa

oleviin yrityksiin, jotka estävät toiminnallaan tehokkaan kilpailun. Pienet sähköyhtiöt ja -yritykset, jotka eivät toimita sähköä kotimaisille asiakkaille, eivät sen sijaan olleet yhteisön lainsäätäjän pääkohteena. Direktiivin 14–20 artiklassa jakeluverkonhaltijoille asetettujen velvoitteiden noudattamisesta aiheutuu lisäksi merkittäviä kustannuksia. Näin ollen direktiivin 20 artiklaa on Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mielestä tulkittava niin, että siinä sallitaan jäsenvaltioiden vapauttaa tarkkaan ja suppeasti määritellyt yritysryhmät verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista.

50. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että direktiivin säännösten soveltaminen kaikkein pienimpiinkin verkkoihin olisi absurdia ja kohtuutonta. Kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien velvoitteiden noudattaminen tekisi pienten ja uusien verkkojen ylläpitämisestä liian hankalaa, jolloin näiden verkkojen olisi vaikeampi kilpailla tehokkaasti suurempien sähköyhtiöiden kanssa. Pienten ja uusien verkkojen vapauttaminen kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien velvoitteiden noudattamisesta ei sen sijaan vaikuttaisi juuri lainkaan sähkömarkkinoiden vapauttamiseen, kun otetaan huomioon näiden verkkojen suppea toiminta-alue.

51. Lisäksi direktiivin 2 artiklan 5 alakohtaan sisältyvän ”jakelun” määritelmän mukaan jakelu tarkoittaa ”sähkön siirtämistä – asiakkaille”. Näin ollen jakeluverkon pääta-voitteena on Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan oltava sähkön siirtäminen asiakkaille, mutta näin ei selvästikään ole FLH:n tapauksessa, sillä se itse kuluttaa

85,4 prosenttia verkon kautta siirretystä sähköstä. FLH:n pääta-voitteena on lentoasematoiminnan harjoittaminen.

G Komissio

52. Komissio katsoo, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta on ristiriidassa direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

53. Se väittää, että direktiivin 20 artiklaa, jossa edellytetään, että kolmansille osapuolille varmistetaan pääsy siirto- ja jakeluverkkoihin, on sovellettava ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevaan oikeudenkäyntiasiaan johtaneeseen konkreettiseen tilanteeseen. Kyseessä oleva verkko on direktiivin 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettu jakeluverkko, koska sitä käytetään sähkönjakeluun FLH:lle ja 93 muulle lentoasema-alueelle sijoittautuneelle yritykselle. Näin ollen vapaa pääsy tällaiseen verkkoon on varmistettava direktiivin 20 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

54. Kuten direktiivin johdanto-osan kuudennessa ja seitsemännessä perustelukappaleesta ilmenee, kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskeva periaate on ensiarvoisen tärkeä energian sisämarkkinoiden toteutumisen varmistamiseksi. Periaatteen

soveltamista voidaan siten rajoittaa ainoastaan tarkkaan määritellyissä tilanteissa. Direktiivissä säädetäänkin ainoastaan yhdestä kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevasta yleisestä poikkeuksesta. Tämä poikkeus sisältyy 20 artiklan 2 kohtaan, ja se on kytköksissä verkonhaltijan energiantoimittamiseen tarvitseman kapasiteetin puuttumiseen. Direktiivin tällä säännöksellä ei kuitenkaan voida komission mielestä perustella lainsäädännössä määriteltyä yleistä poikkeusta, koska EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut verkot eivät kärsi välttämättä tai pysyvästi riittämättömästä kapasiteetista.

55. Komissio katsoo, ettei joidenkin verkkojen pienellä koolla ja vähäisellä taloudellisella merkityksellä voida perustella niiden lähtökohtaista vapauttamista vapaata verkkoon pääsyä koskevan periaatteen soveltamisesta. Verkon koolla on merkitystä ainoastaan tapauksissa, jotka liittyvät jakeluverkonhaltijoiden oikeudelliseen eriyttämiseen, mikä käy ilmi direktiivin 15 artiklan 2 kohdasta.

56. Direktiivin 13 artiklalla ei komission mukaan voida perustella tiettyjen verkkojen vapauttamista kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevasta velvoitteesta.

57. EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohtaa ei voida sen mielestä perustella myöskään direktiivin 26 artiklan 1 kohdassa säädetyllä erittäin pieniä erillisiä verkkoja koskevalla poikkeuksella muun muassa siksi, että komissiolta ei ole pyydetty poikkeuksen soveltamista.

V Tutkittavaksi ottaminen

58. FLH kyseenalaisti ennakkoratkaisukysymyksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset lähinnä sillä perusteella, että kysymys käsittelee oletettua sanamuotoa, joka ei vastaa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön sanamuotoa, ja että se on siten hypoteettinen.

59. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kysymys on yleisluonteinen tai hypoteettinen.⁷

60. Näin ei kuitenkaan ole nyt esillä olevassa asiassa. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy selväksi, että kansallinen tuomioistuin

⁷ – Ks. mm. asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 59–61 kohta); asia C-369/95, Somalfruit ja Camar, tuomio 27.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6619, 40 ja 41 kohta ja asia C-36/99, Idéal tourisme, tuomio 13.7.2000 (Kok. 2000, s. I-6049, 20 kohta).

epäilee, onko EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohta nykyisessä sanamuodossaan yhteensoeveltuva direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kanssa.

yrittysverkot, jotka sijaitsevat alueellisesti yhteenkuuluvalla yritysalueella ja palvelevat pääasiallisesti energiantoimituksia oman yrityksen sisällä tai omistussuhteessa olevaan yritykseen.

61. On totta, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetystä kysymyksessä paitsi viitataan EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan tosiasialliseen muotoiluun, siinä myös lisätään lause ”silloinkaan, kun vapaasta verkkoon pääsystä ei aiheudu kohtuuttomia hankaluuksia”. Tällä toteamuksella kansallinen tuomioistuin ainoastaan ilmaisee, mihin täytäntöönpanevan kansallisen lainsäädännön yhteensoeveltuutta koskeva ongelma sen mielestä perustuu, nimittäin siihen, että poikkeukset kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskeviin velvoitteisiin myönnetään ottamatta riittävän hyvin huomioon niitä tosiasiallisia hankaluuksia, joita verkonhaltijalle voi aiheutua mainittujen velvoitteiden noudattamisesta, kun taas kansallisen tuomioistuimen mukaan aiheutuvat hankaluudet on otettava direktiivin nojalla huomioon. Tämä ei kuitenkaan tee kysymyksestä hypoteettista.

62. Näin ollen ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi, ja yhteisöjen tuomioistuimen on vastattava lähinnä siihen, onko direktiivin 20 artiklan 1 kohta esteenä kansalliselle lainsäädännölle, kuten EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdalle, jossa vapautetaan säännönmukaisesti kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien säännösten soveltamisesta niin sanotut

VI Pääasia

63. Direktiivi 2003/54 käynnisti toisen vaiheen Euroopan yhteisön sähkömarkkinoiden vapauttamisessa. Sen tarkoituksena on saattaa päätökseen direktiivillä 96/92/EY⁸ (jäljempänä ensimmäinen sähköalan direktiivi) käynnistettyjen sähkön sisämarkkinoiden toteuttaminen.⁹

64. Yksi sähkön sisämarkkinoiden vapauttamisen keskeisiä osatekijöitä on kolmansien osapuolten pääsy verkkoon. Kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskeva periaate sisältyy direktiivin 20 artiklan 1 kohtaan, jonka nojalla jäsenvaltioiden on varmistettava kolmansien osapuolten pääsy siirto- ja

8 – Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19.12.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EYVL 1997, L 27, s. 20).

9 – Komissio esitti 19.9.2007 kolmannen lainsäädäntöpaketin (ks. komission lehdistötiedote IP/07/1361 ja kolmannen energiapaketin perustelut, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/energy/electricity/package_2007/doc/2007_09_19_explanatory_memoandum_en.pdf). Näyttää siltä, että ehdotetut muutokset eivät koske nyt esillä olevassa asiassa käsiteltävää säännöstä.

jakeluverkkoihin. Direktiivin 20 artiklan 1 kohdasta seuraa, että direktiivin mukaisia kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevia velvoitteita sovelletaan ainoastaan direktiivissä tarkoitettuihin niin sanottuihin siirtoverkkoihin ja jakeluverkkoihin.

65. On kiistatonta, että FLH:n ylläpitämän verkon kaltainen verkko ei ole siirtoon¹⁰ tarkoitettu verkko. Sen varmistamiseksi, onko FLH kuitenkin velvoitettu takaamaan direktiivin 20 artiklan 1 kohdan mukaisesti kolmansille osapuolille pääsy verkkoon, on vielä selvítettävä, voiko kyseessä oleva verkko olla jakeluverkko.

66. Tässä yhteydessä todettakoon lyhyesti, että on kyseenalaista, voidaanko FLH:ta myöskään pitää esimerkiksi direktiivissä tarkoitettuna sähkön ”toimittajana” ja/tai ”tukkumyyjänä”. Näillä mahdollisilla lisämääritteillä ei kuitenkaan ole merkitystä nyt esillä olevan asian kannalta, koska direktiivistä ei voida päätellä, että ne estäisivät FLH:ta olemasta samanaikaisesti myös jakeluverkonhaltija ja sellaisena lähtökohtaisesti velvollinen takaamaan kolmansille osapuolille pääsy ylläpitämäänsä jakeluverkkoon.

67. Nyt esillä olevan asian kannalta merkityksellinen seikka on näin ollen se, onko FLH:n ylläpitämän kaltainen verkko, johon voidaan soveltaa poikkeusta riidanalaisen Saksan lainsäädännön nojalla, tosiasiaassa direktiivissä tarkoitettu jakeluverkko.

68. Direktiivissä ei määritellä käsitettä jakeluverkko, mutta siinä määritellään ”jakelun” tarkoittavan ”sähkön siirtämistä suur-, keski- ja pienjännitteisissä jakeluverkoissa asiakkaille mutta ei sähkön toimitusta”.¹¹

69. Direktiivissä käytetyn jakeluverkon käsitteen ulottuvuuden selvittämiseksi on otettava huomioon paitsi direktiivin kyseessä olevan säännöksen sanamuoto, myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös on.¹²

70. Direktiivin tavoitteena on energian sisämarkkinoiden toteuttaminen vapauttamalla

10 – Direktiivin 2 artiklan 5 alakohdan mukaisesti ”siirrolla” tarkoitetaan sähkön siirtämistä yhteenliitetyissä siirtojärjeste- ja suurjänniteverkoissa loppukäyttäjälle tai jakelijoille, mutta ei sähkön toimitusta.

11 – Ks. direktiivin 2 artiklan 3 alakohta.

12 – Ks. vastaavasti mm. asia 292/82, Merck, tuomio 17.11.1983 (Kok. 1983, s. 3781, 12 kohta); asia 337/82, St. Nikolaus Brenneri, tuomio 21.2.1984 (Kok. 1984, s. 1051, 10 kohta) ja asia C-223/98, Adidas, tuomio 14.10.1999 (Kok. 1999, s. I-7081, 23 kohta).

ja yhdenmukaistamalla edellytykset, joiden mukaisesti sähkömarkkinat toimivat, jotta kansalliset markkinat voidaan yhdistää täydellisesti yksiksi todelliseksi ja toimiviksi sähkön sisämarkkinoiksi.¹³

71. Tavoite, joka koskee tasapuolisten kilpailuolosuhteiden varmistamista eri jäsenvaltioiden välillä markkinoiden avaamisen yhteydessä,¹⁴ edellyttää, että direktiivin aineellista soveltamisalaa tulkitaan yhdenmukaisesti. Tämä puolestaan edellyttää, että kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevan yleisperiaatteen rajoituksia tulkitaan suppeasti ja että niihin luetaan ainoastaan direktiivissä säädetyt rajoitukset. Samalla on suljettava pois se mahdollisuus, että direktiivin 13 artiklan kaltainen säännös, jossa säädetään, että jäsenvaltioiden on nimettävä tai vaadittava jakeluverkon omistavia tai niistä vastuussa olevia yrityksiä nimeämään yksi tai useampi jakeluverkonhaltija, antaisi jäsenvaltioille täysin vapaat kädet määritellä, mikä on jakeluverkko.

72. Direktiivistä ilmenee lisäksi, että energiamarkkinoiden vapauttamiseen kuuluu keskeisesti sen varmistaminen, että sähköalan asiakkaille on oikeus valita vapaasti toimittajansa ja että kaikilla toimittajilla on

oikeus toimittaa vapaasti hyödykkeitä asiakkailleen.¹⁵ Nämä kaksi oikeutta ovat välttämättä sidoksissa toisiinsa siksi, että jotta asiakkaat voivat valita vapaasti toimittajansa, toimittajilla on oltava oikeus päästä riittävää ja syrjimätöntä korvausta vastaan eri siirto- ja jakeluverkkoihin, joilla toimitetaan sähköä asiakkaille.

73. Kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevan periaatteen merkitys käy ilmi myös direktiivin valmisteluasiakirjoista. Säännös, jossa jäsenvaltioita edellytetään takaamaan kolmansien osapuolten pääsy verkkoon, oli olennainen osa komission tekemää ehdotusta ensimmäisen sähköalan direktiivin¹⁶ muuttamisesta, ja se sisällytettiin pääosin muuttumattomana direktiivin 20 artiklaan.

74. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi korostanut ensimmäistä sähköalan direktiiviä koskevassa oikeuskäytännössään kolmansien osapuolten syrjimättömän verkkoon pääsyn merkitystä.¹⁷

75. Jakeluverkon käsitteen ulottuvuutta, joka on olennaisen tärkeä direktiivin 20 artiklan 1 kohdassa säädetyin kolmansien osapuolten

13 – Ks. ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi sähkön ja maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annettujen direktiivien 96/92/EY ja 98/30/EY muuttamisesta (KOM(2001) 125 lopullinen) liitetyt komission esittämät perustelut.

14 – Ks. edellä alaviitteessä 13 mainitut perustelut.

15 – Ks. direktiivin johdanto-osan neljäs perustelukappale. Täysi valinnanvapaus oli tarkoitus taata ulkomaisille asiakkaille 1.1.2003 mennessä ja kaikille asiakasryhmille viimeistään 1.1.2005.

16 – KOM(2001) 125 lopullinen (EYVL 2001, C 240E, s. 60).

17 – Ks. asia C-17/03, Vereniging voor Energie, Milieu en Water ym., tuomio 7.6.2005 (Kok. 2005, s. I-4983, 42–46 kohta).

verkkoon pääsyn käsitteen tosiasiallisen ulottuvuuden kannalta, on tulkittava edellä esitettyjen seikkojen perusteella. Ensiksi tarkastelen sitä, mikä merkitys joillakin perusteilla, kuten verkon koolla ja sen toiminnallisella tarkoituksella, on jakeluverkon määritelmän kannalta.

76. Ensiksi voidaan todeta, että direktiivissä ei määritellä kokoa koskevaa kynnysarvoa, jonka mukaisesti sähköverkko voitaisiin määritellä jakeluverkoksi. Verkon koolla on kuitenkin direktiivin mukaan merkitystä tiettyjen olennaisten velvoitteiden soveltamisen ja ennen kaikkea jakeluverkonhaltijoiden eriyttämisen kannalta.¹⁸

77. Verkon koolla näyttää olevan merkitystä kolmansien osapuolten verkkoon pääsyn velvoitteen osalta ainoastaan poikkeustapauksissa,¹⁹ nimittäin kun on kyse erittäin pienten ja pienten erillisten verkkojen määritelmästä, sillä jäsenvaltiot voivat vapauttaa nämä verkot muun muassa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista. Erillisiin verkkoihin

sovellettavaa poikkeusta ei kuitenkaan voida perustella ensisijaisesti niiden pienellä koolla vaan sillä, että tällaisia järjestelmiä ei joko ole liitetty suurempaan verkkoon tai ne saavat suuremmasta verkosta vain hyvin pieniä määriä sähköä, mistä aiheutuu niille hyvin erityisiä teknisiä rajoituksia etenkin loppukäyttäjille tehtävien energiantoimistusten osalta.²⁰ Erittäin pieniä erillisiä verkkoja koskeva kynnysarvo asetettiin näin ollen erityistarkoitusta varten, eikä sitä voida pitää verkkojen kokoa koskevana yleisenä indikaattorina, jonka yhteisön lainsäätäjät mahdollisesti halusi vahvistaa säännöksellä.

78. Mielestäni tämä tarkoittaa, että direktiiviä on lähtökohtaisesti tarkoitus soveltaa useisiin erilaisiin verkkoihin niiden koosta riippumatta. Tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että tiettyjen direktiivissä asetettujen olennaisten velvoitteiden, kuten eriyttämistä koskevan velvoitteen, soveltamista voidaan mukauttaa kyseessä olevan verkon koon mukaan.

79. Vaikka yhden pienen verkon sulkeminen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ei välttämättä vaikuta merkittävästi kilpailuun eikä sitä kautta sähköalan vapauttamiseen,

18 – Direktiivin 15 artiklan, joka koskee ”jakeluverkonhaltijoiden eriyttämistä”, toisen kohdan viimeisessä lauseessa säädetään, että ”jäsenvaltiot voivat päättää, ettei 1 ja 2 kohtaa sovelleta sellaisiin integroituneisiin sähköalan yrityksiin, joilla on alle 100 000 verkkoon liitettyä asiakasta tai jotka toimittavat sähköä pieniin erillisiin verkkoihin”. Ks. myös direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappale, jossa todetaan, että ”jäsenvaltioille olisi annettava mahdollisuus tarvittaessa vapauttaa pienet jakeluyhtiöt näistä jakelutoiminnan oikeudellisen eriyttämisen vaatimuksista, jotta näille yrityksille ei aiheutuisi suhteetonta taloudellista ja hallinnollista taakkaa”.

19 – Ks. direktiivin 26 artikla, jossa sallitaan pienten ja erittäin pienten erillisten verkkojen vapauttaminen tietyin edellytyksin kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista.

20 – EnWG:ssä tarkoitettut ”yritysverkot” ovat lähtökohtaisesti suljettuja verkkoja, mutta se ei tee niistä erillisiä, sillä ne voivat saada sähköä suuremmasta verkosta, johon ne on liitetty.

tästä ei kuitenkaan voida mitenkään päätellä, millainen kilpailuvaikutus kaikkien pienten verkkojen poissulkemisella olisi.

juontuu direktiivin 2 artiklan 5 alakohdastaan sisältyvän jakelun käsitteen määritelmässä käytetystä ilmaisusta ”sähkön siirtämistä – asiakkaille”.

80. Sen lisäksi, että olisi ilmeisen vaikeata määritellä, mikä on pieni verkko, ei ole myöskään näyttöä siitä, että EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla poikkeusta sovellettaisiin ainoastaan suhteellisen pieniin verkkoihin. Verkkoihin sovelletaan poikkeusta riippumatta niiden toimittaman sähkön määrästä, kunhan ne täyttävät kyseessä olevassa säännöksessä asetetut edellytykset. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että Leipzig/Hallen lentoasemaa huomattavasti suuremmat lentoasemat voidaan EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla vapauttaa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista.

81. Näin ollen katson, että verkon pieni koko ei ole olennainen peruste, jonka nojalla FLH:n ylläpitämän kaltaista verkkoa ei voitaisi luokitella jakeluverkoksi ja jonka nojalla se lähtökohtaisesti jätettäisiin kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevan periaatteen soveltamisalan ulkopuolelle.

82. Seuraavaksi on selvitettävä, missä määrin verkon toiminnallinen tarkoitus on olennainen seikka verkon jakeluverkoksi luokittelun kannalta. Tämä kysymys

83. Jos tietyt verkot vapautetaan kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien velvoitteiden noudattamisesta ainoastaan niiden toiminnallisen tarkoituksen perusteella, vaarana on, että sama verkko voitaisiin vapauttaa kyseessä olevista velvoitteista riippuen siitä, toimiiko se osana toista yritystä vai omana yrityksenään. Jos FLH olisi esimerkiksi ulkoistanut sähköverkkonsa ylläpidon toiselle yritykselle, jonka ainoana tarkoituksena olisi verkon ylläpito sähkön toimittamiseksi lentoaseman ja muiden lentoasemalle sijoittautuneiden loppukäyttäjien tarpeisiin, sähkönjakelu tapahtuisi todellakin ”sähkön siirtämiseksi – asiakkaille”, kuten direktiivin 2 artiklan 5 alakohdassa todetaan. Näin ollen niin sanottujen yritysverkkojen vapauttaminen kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista voisi johtaa saman verkon erilaiseen kohteluun ainoastaan verkonhaltijan liiketoiminnallisen tarkoituksen perusteella.

84. Jos tätä lähestymistapaa noudatettaisiin, se tarkoittaisi myös, että saman asiakkaan, esimerkiksi kaupan tai ravintolan, oikeus valita vapaasti sähköntoimittajansa riippuisi siitä, mikä on sähköverkkoa, johon asiakas on liittynyt sähkön saamiseksi, ylläpitävän verkonhaltijan liiketoiminnallinen tarkoitus.

Näin ollen verkkojen vapauttaminen kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista sillä perusteella, mikä niiden toiminnallinen tarkoitus on, johtaisi loppuasiakkaiden erilaiseen kohteluun.

85. Kaikki nämä seikat tukevat sitä näkemystä, että tilanne, jossa verkon jakeluverkoksi luokittelu edellyttäisi, että verkon päätavoite on siirtää sähköä yleisölle, johtaisi merkittävään syrjintään niin verkonhaltijoiden kuin asiakkaidenkin välillä. Tällainen lopputulos ei olisi yhteensopiva direktiivillä tavoiteltujen päämäärien eli kolmansien osapuolten syrjimättömän verkkoon pääsyn tavoitteen sekä loppukäyttäjälle taatavan energiantoimittajan vapaata valintaa koskevan oikeuden kanssa.

86. Mielestäni tiettyjä pieniä tai suljettuja verkkoja ei myöskään pidä lähtökohtaisesti jättää luokittelematta jakeluverkoiksi ainoastaan rakenteellisten syiden perusteella. On nimittäin väitetty, että direktiivissä jakeluverkonhaltijoille asetetut velvoitteet, ennen kaikkea kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskeva velvoite, aiheuttavat sellaisinaan erityisiä hankaluuksia tietyille verkonhaltijoille ja etenkin pienille verkonhaltijoille, uusille markkinatoimijoille ja/tai verkonhaltijoille, joiden päätarkoituksena ei ole energian toimittaminen asiakkaille. Tästä syystä lainsäätäjän tavoitteena ei ole voinut olla

direktiivissä asetettujen velvoitteiden soveltaminen mainittuihin jakeluverkonhaltijoihin.

87. Tätä lähestymistapaa ei pidä noudattaa. Jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta päätöksessään, kuinka ne panevat käytännössä täytäntöön direktiivissä asetetut kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevat velvoitteet. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi soveltaa kevyempiä hallinnollisia velvoitteita pieniin tai juuri perustettuihin verkkoihin taikka verkkoihin, joiden päätarkoituksena ei ole energiantoimittaminen asiakkaille. Näin ollen se tosiasiallinen taakka, joka yksittäiselle verkonhaltijalle koituu tällaisten velvoitteiden täyttämisestä, on tietyssä määrin kunkin jäsenvaltion tekemien sääntelyä koskevien valintojen tulosta.²¹ Tällainen peruste ei sinänsä siis oikeuttaisi kyseessä olevien verkkojen täydelliseen vapauttamiseen direktiivissä jakeluverkonhaltijoille asetettujen velvoitteiden ja etenkin kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien velvoitteiden soveltamisesta.

88. Tästä seuraa, että yhdelläkään edellä mainituista syistä ei voida sellaisenaan perustella Leipzig/Hallen lentoaseman ylläpitämän kaltaisen verkon sulkemista

21 – Saksan lainsäätäjä on esimerkiksi valinnut verkkoon pääsyä perittävien tariffien ennakkovalvontajärjestelmän, "joka on aggressiivinen ja monimutkainen sääntelyväline, jollaisen käyttöä ei edellytetä yhteisön oikeudessa, sen sijaan, että se olisi tyytynyt valvomaan näiden tariffien laskentamenetelmiä". Ks. von Danwitz, T., "Regulation and Liberalisation of the European Electricity Market – A German View", 2006 *Energy Law Journal*, osa 27:423, s. 448.

direktiivissä tarkoitettun jakeluverkon käsitteen ulkopuolelle.

89. Jotkin tekijät viittaavat pikemminkin siihen, että FLH:n ylläpitämän kaltaista verkkoa olisi nimenomaan pidettävä direktiivissä tarkoitettuna jakeluverkkona.

90. Vaikka näyttää siltä, että kyseessä olevaa järjestelmää käytetään lähinnä FLH:n omiin energiantoimituksiin,²² ei pidä unohtaa, että noin 15 prosenttia sen vuonna 2004 kuluttamasta energiasta jaettiin kolmansille osapuolille, mikä vastaa ennakkoratkaisupyynnön mukaan noin 1 000:n kolmen hengen talouden kulutusta, ja tämä määrä näyttää olevan vakaassa kasvussa.²³ Näin ollen energiantoimitukset kolmansille osapuolille eivät ehkä ole määräävässä asemassa, mutta ne eivät myöskään missään tapauksessa ole merkityksellisiä.

91. En myöskään näe syytä siihen, miksi 93:a Leipzig/Hallen lentoasema-alueelle sijoittautunutta yritystä ei voitaisi pitää

”tosiasiallisina” kolmansina osapuolina. Ne sattuvat sijaitsemaan lentoasema-alueella, mutta niillä on kuitenkin omat liiketoiminnalliset tavoitteensa. Kuten suullisessa käsittelyssä vahvistettiin, niiden sopimussuhde FLH:hon on luonteeltaan lähinnä vuokrasuhde. Kyseessä olevien 93 yrityksen tilanne ei näin ollen eroa merkittävästi sellaisen yrityksen tilanteesta, joka on vuokrannut tilat kaupungin keskustasta tai kauppa-keskuksesta. Näiden yritysten pitäisi siten lähtökohtaisesti voida valita vapaasti energiantoimittajansa. Tämän vuoksi kolmansilla osapuolilla pitäisi lähtökohtaisesti olla pääsy verkkoon, joka toimittaa sähköä näiden asiakkaiden omien verkkojen yhteyspisteeseen.

92. Edellä esitetyistä syistä katson, että FLH:n ylläpitämän kaltaista verkkoa on pidettävä direktiivissä tarkoitettuna jakeluverkkona.

93. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tällaista verkkoa ei voitaisi direktiivin mukaisesti vapauttaa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista. Direktiivi sisältää nimittäin useita säännöksiä, joiden nojalla verkot voidaan vapauttaa tietyistä velvoitteista ja joiden tarkoituksena on vastata tarpeeseen myöntää kolmansille osapuolille pääsy verkkoon siten, että samalla suojellaan pakottavia yleisiä etuja, kuten varmistetaan toimitusvarmuus ja yleiseen

22 – Kuten tämän ratkaisuehdotuksen 15 kohdassa on jo mainittu, kyseessä olevan verkon kautta kulutetun energian kokonaismäärä oli vuonna 2004 noin 22 200 MWh, josta noin 3 800 MWh eli 14,6 prosenttia luovutettiin muille lentoasema-alueelle sijoittautuneille yrityksille.

23 – Ennakkoratkaisupyynnön mukaan on ennustettu, että muille lentoasema-alueelle sijoittautuneille yrityksille toimitetun energian kokonaismäärä olisi vuonna 2007 noin 8 000 MWh, jonka sanotaan vastaavan 2 000:ta kolmen hengen talouden kulutusta ja joka on kaksi kertaa suurempi kuin kyseessä olevan verkon kolmansille osapuolille toimittama energiamäärä ainoastaan kolme vuotta sitten.

taloudelliseen etuun liittyvien palvelujen saatavuus.

kapasiteettiin perustuva poikkeus ei myöskään voi olla ajallisesti rajoittamaton.

94. Direktiivin 3 artiklan 8 kohdan nojalla jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta 20 artiklan säännöksiä ”sikäli kuin niiden soveltaminen oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estäisi sähköalan yrityksiä täyttämästä niille yleisen taloudellisen edun nimissä asetettuja velvoitteita ja sikäli kuin sillä ei vaikuteta kaupan kehitykseen tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa”. Vaikkei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että jotkin yritysverkot, joihin voidaan soveltaa poikkeusta EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla, täyttävät nämä edellytykset, tämän seikan perusteella ei voida varmuudella päätellä kyseessä olevien edellytysten täyttyvän automaattisesti kaikkien yritysverkkojen kohdalla tutkimatta sen tarkemmin tietyn verkon toimintaolosuhteita.

95. Jakeluverkko voidaan vapauttaa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista myös direktiivin 20 artiklan 2 kohdan nojalla, ”jos verkon kapasiteetti ei ole riittävä”. Taaskaan ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tässä säännöksessä sallitaan tiettyjen yritysverkkojen vapauttaminen velvoitteista, mutta niin ei kuitenkaan voida tehdä, jollei ole tosiseikkoihin perustuvaa näyttöä riittämättömästä kapasiteetista, joka estää verkkoon pääsyn. Riittämättömään

96. Kuten edellä mainittiin, direktiivin 26 artiklassa säädetään pienten ja erittäin pienten erillisten verkkojen vapauttamisesta muun muassa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien velvoitteiden noudattamisesta. Ei kuitenkaan ole näyttöä siitä, että sen paremmin FLH:n ylläpitämä verkko kuin kaikki EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvat yritysverkot olisivat direktiivissä tarkoitettuja erillisiä verkkoja. Kyseessä olevan poikkeuksen soveltaminen edellyttää lisäksi, että jäsenvaltiot hakevat komissiolta poikkeuksen soveltamista, kun taas Saksa ei ole tällaista hakemusta komissiolle toimitanut. Näiden kahden syyn johdosta EnWG:n 110 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu yritysverkkoja koskeva poikkeus ei voi säännönmukaisesti perustua direktiivin 26 artiklaan.

97. Edellä esitetystä seuraa, että EnWG:ssä tarkoitettua yritysverkkojen vapauttamista kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevien säännösten soveltamisesta ei voida perustella direktiivin sanamuodolla, sen asia-yhteydellä tai sillä tavoitelluilla päämäärillä.

VII Ratkaisuehdotus

98. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26.6.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY 20 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa vapautetaan säännönmukaisesti kolmansien osapuolten verkoon pääsyä koskevien säännösten soveltamisesta yritysverkot, jotka sijaitsevat alueellisesti yhteenkuuluvalla yritysalueella ja palvelevat pääasiallisesti energiantoimitusta oman yrityksen sisällä tai omistussuhteessa olevaan yritykseen.